ע) **שוה כסף לכסף.** גבי קידושין כסף כתיב ושוה כסף מיתרבי ככסף דלאמרינן לקמן ישיב לרבות שוה כסף הלכך כי כסף בעינן דקיין: **מכסף מקנתו.** בעבד עברי כתיב: **ישיב גאולתו.** ישיב קרא יתירא הוא דאי למכתב לפיהן גאולתו לרבות שוה כסף לענין פדיון וכיון דמיפרוק ביה מיקנוי נמי מקנה ביה דכתיב גאולתו מכסף מקנתו: **וכיון דלא קיין לא.** וה"ק ואינו נקנה בתבואה וכליס אלא א"כ קנן דמיה: **בתורת כסף וכו'.** בתורת דמיס הוא נקנה בין שנותנין עליו כסף בין שוה כסף בתורת דמיס אקנו ולא בתורת חליפין שדרך לעשות חליפין בתבואה וכליס כליס שנאמר (רות ד) שלף איש נעלו ותבואה נמי דכתיב (שם) כל דבר[פ]: **ולרב נחמן דאמר.** בפרק הזהב פירי לא עבדי חליפין אס נתן תבואה בתורת חליפין כמו סודר לקנות בהן שדה או שוס דבר בחליפין לא קנו והאי כל דבר מפרש ליה[ל] דהכל נקנה במנעל השתא ליכא למימר תורת תבואה וכליס היינו חליפין מאי איכא למימר: **אלא לעולם.** ואינו נקנה בתבואה וכליס דקאמר בדלית בהו שוה פרוטה: **מקרבא הנאס ייהו.** מזומנין ליהנות מהס: **לפדיון בני.** לחמש סלעיס של פדיון הבכור דכתיב (במדבר יח) ופדויו מבן חדש תפדה בערכך כסף חמשת שקליס: **לא אמר לוס.** אפי' נתנו לכהן: **לו כמיניה.** כי אמר בחמש סלעיס בתמיה: **דשוי.** ואפי' הכי קתני ריש לא אמר כלוס הוא ולא נישומו: **לדידי שוי לי.** אני אס אותו לעצמי ואקבלו בכך: **דגברא רבה הוא.** ולא אזיל בגילוי הראש: **מקוני.** אס מקוס: **ונתן לה דינר.** מיד מקודשת דקידלה ליה לאס קידושין וע"מ שישליס תנאו: **הרשות בידו.** שאין הקידושין חלין עד שתקבל את כולו ואת אמרת מקודשת: **במנה זו.** דלעתה אכולה: **דינר רע.** לקמן מפרש: **כילד דאמר**(ק) **במנה זו.** ונמצא חסר דינר אינה מקודשת והיינו דקאמר רבא אחד לחזור הרשות בידו: **מסתברא.** דפרושי מפרש: **השתא במנה אפס.** תנא ליה דיכולים לחזור כל זמן שלא קבלה את כולה: **במנה זו.** ונמצא חסר(ר) **דהשתא** לא קבלה כולה מיבעי' דמלי הדרא: **מונה והולך שאני.** ולע"ג דאמר במנה אפס כיון דמזיתיה מונה והולך דעתה אכולה אבל כי לא נתן לה אלא דינר וקבילתיה ולאי לאס קידושין קבילתיה ועל מנת שישליס: **דאישתכח ביני זוזי.** ולא הכירה בו מתחילה שהיה מעורב ביניהס: **היינו דינר של נחשת.** ואמאי מקודשת:

מנה

אף שוה כסף נמי דקיין אמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא [1]מכסף מקנתו בכסף הוא נקנה ואינו נקנה בתבואה וכלים האי תבואה וכלים היכי דמי אילימא דלא מקנו בהו כלל [2]ישיב גאולתו אמר רחמנא [3]לרבות שוה כסף ככסף ואי דלית בהו שוה פרוטה מאי איריא תבואה וכלים אפי' כסף נמי[ב] אלא לאו דאית בהו שוה פרוטה וכיון דלא קייצי לא [4]ואידך ה"ק בתורת כסף הוא נקנה ואין נקנה בתורת תבואה וכלים ומאי נינהו חליפין ולרב נחמן [5]דאמר פירות לא עבדי חליפין מאי איכא למימר אלא לעולם דלית בהו שוה פרוטה ודקאמרת מאי איריא תבואה וכלים אפי' כסף נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא כסף דאי אית ביה שוה פרוטה אין אי לא לא אבל תבואה וכלים אימא [6]מדמקרבא הנאתייהו גמר ומקני נפשיה קא משמע לן אמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא [7]עגל זה לפדיון בני טלית זה לפדיון בני לא אמר כלום עגל זה בחמש סלעים לפדיון בני טלית זו בחמש סלעים לפדיון בני בנו פדוי האי פדיון היכי דמי אילימא דלא שוי כל כמיניה אלא לאו אף על גב דשוי וכיון דלא קייצי לא לא לעולם דלא שוי [8]וכגון דקביל כהן עילויה כי הא דרב כהנא שקיל סודרא [9]מבי פדיון הבן אמר [10]ליה לדידי חזי לי חמש סלעים אמר רב אשי לא אמרן אלא כגון רב כהנא דגברא רבה הוא [א] ומיבעי ליה סודרא ארישיה אבל כולי עלמא לא כי הא דמר בר רב אשי זבן סודרא מאימיה דרבה מקובי שוי עשרה [11]בתליסר: [12]אמר רבי אלעזר [13]התקדשי לי במנה ונתן לה דינר הרי זו מקודשת וישלים מאי טעמא כיון דאמר לה מנה ויהב לה דינר כמאן דאמר לה על מנת דמי [14]ואמר רב הונא [15]אמר רב [16]כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי מיתיבי[17] [18]התקדשי לי במנה והיה מונה והולך ורצה אחד מהן לחזור אפילו בדינר האחרון הרשות בידו [19]הכא במאי עסקינן דאמר במנה זו הא מדסיפא במנה זו רישא במנה סתם דקא תני סיפא[20] אמר לה התקדשי לי במנה זו ונמצא מנה חסר דינר או דינר של נחשת אינה מקודשת [21]דינר רע הרי זו מקודשת ויחליף [22]לא רישא וסיפא דאמר במנה זו ופרושי קא מפרש רצה אחד מהן לחזור אפי' בדינר האחרון הרשות בידו כיצד כגון דאמר לה במנה זו והכי נמי מסתברא דאי ס"ד רישא במנה סתם השתא במנה סתם לא הוו קידושי במנה זו מיבעיא אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלוי רישא שלא תאמר רישא במנה זו אבל במנה סתם הוו קידושין תנא סיפא במנה זו מכלל דרישא במנה סתם ואפילו הכי לא הוו קידושין רב אשי אמר מונה והולך שאני דדעתה אכוליה האי דינר של נחשת היכי דמי אי דידעה ביה הא סברה וקבלה לא צריכא דיהבה[23] [24]ניהליה בליליא אי נמי דאשתכח ליה ביני זוזי האי דינר רע היכי דמי אי דלא נפיק היינו דינר של נחשת אמר רב פפא [25]כגון דנפיק על ידי הדחק: אמר רבא אמר רב נחמן [26]אמר לה התקדשי לי במנה והניח לה משכון עליה אינה מקודשת

מנה

אף שוה כסף דקיין. הא דאמרינן לקמן (דף יב.) הטוא גברא דקדיש בזוזא[ד] דאורלי יתיב רב שימי בר חייא וקא מעיין בה אי אית בה שוה פרוטה אין אי לא לכאורה דומה דלא כרב יוסף: **ומאי** ניהו חליפין. אין עבד עברי נקנה בחליפין ולא קונה עצמו בחליפין דמה שהוא קונה[ה] בכסף נפקא לן מהאי קרא דמכסף מקנתו לקמן (דף יד:) אבל עבד כנעני נקנה[ב] בחליפין [ג] כדתני[א] בפ' השולח (גיטין דף לט:) גבי שקל כומתא ושדא בה אמר לה קני האי וקנה נפשך ומשמע משום דהויא ליה כליו של מקנה לא עשה ולא כלום אבל בכליו של קונה קנתה ומתורת חליפין משמע ולא בתורת כסף וכך פירש רבינו חננאל שס[ו]: **מנא אמינא לה דתניא עגל זה.** לגישנא קמא מייתי לאיה[ב]:

רב כהנא שקל סודרא בפדיון הבן. משמע הכא דרב כהנא היה כהן ותימה דבסוף אלו עובדין (פסחים דף מט.) משמע דלא היה כהן דקאמר אי לאו דנסיבי כהנתא לא גלאי וי"ל דתרי רב כהנא הוו[ג] אי נמי י"ל דנשביל אשתו היה לוקח כדאשכחן בפרק הזרוע (חולין דף קלב.) רב כהנא אבל נשביל אשתו[ד]:

אבל כולי עלמא לא. וא"ת מאי טעמא דלא מהני מי גרע ממתנה ע"מ להחזיר דאמרינן לעיל (דף ו:) דשמה מתנה וי"ל דאין הכי נמי דמיגרע גרע דהתם איכא דבר חשוב דהוי מתנה אע"פ שנתן ע"מ להחזיר אבל הכא גבי פדיון לא היה שוה אותו סודר[ד] חמש סלעים ומתחילה כשנתן לו לא יצא ידי נתינה: **השתא** במנה סתם לא הוו קידושין במנה זו מיבעיא. וא"ת דלמא הא קמ"ל דבמנה זו אע"ג דלא חזרה בה לא הוי קידושין כיון שנמצא חסר[ה] ויש לומר דמרישא שמעת מינה כיון דבמנה סתם יכולה לחזור בה ולא אמרינן ישליס[ו] אלמא לא חלו הקידושין כלל עד שישליס הכי נמי כי אמר לה במנה זו ונמצא חסר לא חלו הקידושין ואף ההשלמה לא מהניא שהרי לא סמכה דעתה להשלמתו אלא למנה שמראה לה והרי הוא חסר:

מנה

נז א מיי' פ"ב מהל' עבדים הל' ג והל' ח [ופ"ה הל' ב טוש"ע י"ד סי' רסז סעי' כז]:
נח ב מיי' פי"א מהל' בכורים הלכה ז סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סימן שה סעיף ה:
נט ג מיי' פ"ז מהלכות אישות הלכה ח טוש"ע אה"ע סימן כט סעיף ז:
ס ד מיי' פ"ו שם הלכה ח וס"ג מהל' זכייה ומתנה הלכה ח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לח סעיף ג:
סא ה ו ז ח ט מיי' פ"ז מהלכות אישות הלכה יח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' כט סעיף ז:
סב י מיי' פ"ה מהל' אישות הלכה כג סמג שם טוש"ע שם סעיף ו:

גליון הש"ם

גמ' מבסף מקנתו בבסף הוא נקנה. ע"ל יד ע"ב תד"ה מוכר עצמו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מילד דאמר לה במנה זו ומנצא: (ב) ד"ה במנה וכו' חסר דינר דהשתא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' כגון רב כהנא דגברא רבא הוא. נ"ב ודע למאולי אבל כ"ע לא מי הא דמר בר רב אשי מ"מ כו'. כ"ה גירסת בה"ג ורמב"ם ומפרשים לענין שאין בו משום אונאה (ועמ"ש רבינו ביו"ד סי' ש"ה ס"ק ח):
[ב] תוס' ד"ה ומאי כו' עבד כנעני נקנה. נ"ב וקונה עצמו:

תוס' ר"י הזקן

עגל זה. לכהן קאמר, שיקח העגל או הטלית בדמי פדיון בנו. ומבעי ליה סודרא. וכן נמי עגל וטלית לכל אדם, שהרי לכל אדם הן צורך, אבל (טלית) [סודר] אינו צריך לכל אדם, ולא מצי למימר לדידי שוה לי אלא מדבר שהוא צריך לו, שפעמים שאדם קונה אותם יותר משוויהם מפני הצורך. ה"ז מקודשת. מיד כשנתן לה הדינר ואינה יכולה לחזור בה, דהו"ל כמאן דאמר לה הרי את מקודשת לי בדינר על מנת שאשלים לך מנה, ומיהו אם לא השלים לה המנה אינה צריכה גט שהרי לא השלים תנאו, נמצא שהוא יכול לחזור בו והיא אינה יכולה לחזור בה. והוא הדין אם נתן לה פרוטה מקודשת וישלים לה המנה. ואורחא דמילתא נקט שמי שרוצה למנות מנה אינו מונה לו בפרוטות אלא בדינרין שמקצר חשבונו. ודינר הוא כמו פשוט של כסף וא"ו מעות כדמפרש לקמן [יב, א]. ואיכא מ"ד שאע"פ שלא השלים לה המנה צריכה גט, וטעות הוא בידם דמה בין תנאי זה לשאר תנאים. **במנה זה.** משמע כל המנה ולא חלו הקדושין עד שהגיע בידה כל המנה, אבל במנה סתם אפילו מונה והולך מקודשת בדינר הראשון שנתן לה. **רב אשי אמר.** אפילו במנה סתם אם היה מונה והולך אינה מקודשת עד שהגיע בידה כל המנה, והאי ברייתא [ב]סתם איירי, (ומהא) (ובהא) מילתא פליג עם ההיא אוקימתא דר' אליעזר כמו שנפרש לקמן [ט, א ד"ה והלכתא כר' אליעזר]. **דידעה ביה.** שהכירה אותו ומחלה אותו הדינר. שמעינן מיהא דאע"ג דאמרינן דקדושין לא ניתנו לימחל, היינו דבעינן (שיש לה) [שישלים] ויתן לה שוה פרוטה, ואפילו אמרה הריני כאילו קבלתיה אינו מועיל, אבל אם אמר לה התקדשי במאה דינרים יכולה היא למחול מקצתם הואיל ומגיע בידה פרוטה. **בלילה.** ולא הכירתו. **ביני זוזי.** שלא ראתו. **היינו [דינר] של נחשת.** והיכי תני מקודשת. **על ידי הדחק.** משום הכי מקודשת שהרי יכולה להוציא בדוחק, ומיהו יחליף אותו הואיל ואינה יכולה להוציאו בלא טורח. **תוספתא.** תבעו זה את זה, האיש תבע תחלה ואמר לה קבלי קדושין. ואם האשה תבעה תחלה שאמרה לו (תני) [תן] לי קדושין וקדשו סתם, הואיל ותבעה האיש תחלה והיא אמרה לו כבר שלא תתקדש לו אלא במאתים, ודאי על מנת ליתן מאתים קדש, ומנה או מאתים סתם הוא זה ומקודשת כמה שנתן לה והוא ישלים המאתים, מיהו אם אינו רוצה להשלים אינה מקודשת כדפריישנא לעיל גבי ההיא דרבי אליעזר. [וכן המוכר חפץ לחבירו וכו'] תבעו זה את זה, אם הלוקח תבע ואמר לו קנה החפץ ונתנו לו [יעשו דברי לוקח], אם הלוקח תבע ואמר לו תן לי החפץ ובא ומשכו [יעשו דברי מוכר]. ע"כ התוספתא פ"ב [הי"א].

תורה אור השלם

1. אם עוֹד רְבוֹת בַּשָּׁנִים לְפִיהֶן יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ:
ויקרא כה נא

מוסף רש"י

פירות לא עבדי חליפין. כל דבר שאינו כלי וחפילו שוה הרבה (ב"מ מז.). ומשום לפירי שמיתי נקט פירי (לקמן כח:). **כאומר מעכשיו.** על מנת כך וכך (לקמן ס:). **דינר רע.** שאינו יוצא כי אם על ידי הדחק ולא דמי לדינר של נחושת שאינו יוצא כלל (רש"י רי"ף).

מוסף תוספות

א. בתוס' עוין כתוב. עבד כנעני נקנה כדתניא לקמן (כב:) וקונה את עצמו בחליפין כדמשמע בפ' השולח וכו'. (עי' רש"ש). משום דחליפין דמי לכסף וכל היכא דכסף קני חליפין נמי קני לבר מאשה וכו'. תוס' גיטין לט: ד"ה מפוס. ב. דאי ליישנא בתרא מנ"ל דבעינן מידי דקיין דילמא שאני הכא דצריך שומא ולא סמכה דעתיה. תוס' הרא"ש. ג. חד בימי רב ורבי יוחנן וחד בימי רב אשי, והראשון היה כהן. תוס' רי"ד. ורב כהנא שאכל בשביל אשתו זהו רב כהנא שגלה מבבל לארץ ישראל דפרק הגוזל בתרא שלא היה כהן. תוס' חולין קלב. ד. גריטב"א ד"ה רב כהנא כתוב. דבמתנה עמ"ל מ"מ ה' סלעים שלמים נתן לו וזכה בהן כיון דקיימ"ל דמעמ"ל שמה מתנה ובעלים מכוחו חזודין וזוכין בהם אבל היכא דמעיקרא לא שוין ה' סלעים לא קיים מצות נתינה של תורה דגזה"כ שיתן הפודה לכהן ה' סלעים. ה. והא ודאי אצטריך לאשמועינן הני תרתי גווני דהאי דינא לחוד והאי דינא לחוד. רשב"ם. ו. [ד]לאו ע"מ שאתן לך מנה קאמר. שם.

מנה אין כאן משכון אין כאן. פי׳ ואינה מקודשת לפי שהאשה נקנית בכסף והכסף אינו בעין היאך יקנה שאין המשכון תחת הכסף כיון שלא יצאו ביד האשה ולאי אי אמר לה התקדשי לי במשכון זה והמשכון יהיה שלך פשיטא דמקודשת וכמו כן אם אדם אומר לחבירו אתן לך מנה במתנה והניח לו משכון עליה לא קנה המנה במשיכת המשכון ואין לחלק בין מתנה לקידושין[א] וכדינו חייס כהן בשם ר״ת אומר שאם אמר אדם לחבירו אתן לך מנה במתנה והילך משכון עליו ואל תחזיר לי המשכון עד שאתן לך המנה דאז ולאי יכול לעכב המשכון עד שיתן לו המנה ותימה מהא דאמר בהשוכר את האומנין (ב״מ דף עה:) גבי השוכר את הפועלים להעלות פשתן וכל דבר שהוא אבוד מקום שאין שם אדם וחזרו בהן שוכר עליהן או מטען וקאמרינן [ב] עד כמה שוכר עליהן א״ר נחמן עד כדי שכבר איתיביה רבא לרב נחמן עד ארבעים וחמשים זוז התם כשבאת חבילה בידו פירוש שבאו כלי אומנות של פועל ליד בעל הבית והשתא כי באת חבילה בידו מאי הוי הא מנה אין כאן משכון אין כאן וי״ל דאז דמי דהתם גרמו לו הפסד[ב] ועוד שאין החבילה בתורת משכון אלא קנייה לו לשכור פועלין וכשרגילין לעשות שידוכין צריך ליהר בדבר יפה שיאמר הרי אני מקנה לך כך וכך בגוף החפץ[ג] דאם אמר אם אחזור בי אתן לך כך וכך והא לך משכון מנה אין כאן משכון אין כאן ושמא בשדוכין לא אמרינן מנה אין כאן משכון אין כאן כיון שכשהאחד מהן חוזר בו השני מתבייש בדבר[ד]:

משכון דאחרים וכדרבי יצחק. אע״ג דרבי יצחק איירי במשכון שלא בשעת הלואתו[ה] מצינו למימר כיון דבעל חוב קונה משכון שלא בשעת הלואה קנין גמור עד שיפדה בשעת הלואה נמי אית איס שיעבודיה לאחר ממון לקדם בו האשה ולקנות בו עבדים וקרקעות וכן צריך לפרש בפ׳ השולח (גיטין דף לז. ושם[ו]) בהיא דאמר המלוה על המשכון אינו משמע ומפרש התם משום דקני ליה כרבי יצחק ורבי יצחק הוי שלא בשעת הלואתו והמלוה משמע בשעת הלואתו כדמשמע סוף פרק האומנים (ב״מ פא: ושם[ז])[ה] אלא ה״פ התם כיון דקני ליה שלא בשעת הלואתו לגמרי סברא הוא דיקנה הוא בשעת הלואתו שלא ישמעו דמשיב של אחיך בידך ודרשינן בספרי (פ׳ ראה) את אחיך תשמע ידך[ט] ולא של אחיך בידך וכן יש לפרש פרק כל שעה (פסחים דף לא: ושם[י]) בהיא דישראל שהלוה את העובד כוכבים על חמלו אחר הפסח עובר בלרבי מאיר ומפרש התם משום דקנה ליה כר׳ יצחק וכיון דקני ליה כרבי יצחק אלא בשעת הלואתו בשעת הלואתו קני ליה נמי לענין דקרינן ליה שלך אי אתה רואה[יא]: **מנין לבעל חוב שקונה משכון.** פי׳ בקונטרס בשאר דוכתי[יב] להתחייב באונסין וקשה דהא ר״מ ור׳ יהודה פליגי[יג] במלוה על המשכון אי הוי שומר שכר אי שומר חנם אבל שואל לא הוי ואוקי גמרא ר״מ כר׳ יצחק משמע דר׳ יצחק לא אמר להתחייב באונסין לכך נראה לי שקנה את המשכון להתחייב בגזילה ואבידה[יד]: **צדקה מנין.** וא״ת איכא לדקה ממה שיחזיר לו לשכב עליו וי״ל דלייק מדכתיב (דברים כד) ושכב בשלמתו וברכך ואי לא הוי קונה ליה א״כ כשמברכו העני הוי ליה רבית דבריסא[טו] ויש מפרשים דלא מיקרי לדקה אלא הנותן משלו כמו לדק משלך ותן לו (ב״ב פא:): **תנם לאבא או לאביך אינה מקודשת.** ואם תאמר הא אמרינן לעיל (דף ו:) תן מנה לפלוני ואקדש אני לך מקודשת ויש לומר דלא דמי דהתם שהתחילה היא בדבר איכא למימר דאין דעתה להתקדש אבל הכא שהוא אמר לה תחילה התקדשי לי והיא משיבה תנם למי שתרצה איכא למימר דאין דעתה להתקדש אלא היא משטה בו ואינה מושכת: **תנם לפלוני אינה מקודשת.** וא״ת אמאי קתני לעיל בברייתא אחיך לאבא ולפלוני סגיא ואיכא למיעבד כל הני צריכותא[טז] ושמא יש לומר דאין לחוש לכך כיון דלא תנא אחיך בברייתא לחודיה אי נמי י״ל דלהכי תנא אחיך ופלוני משום דס״ד דליהוי מקודשת טפי כשאמרה[יז] תנם לפלוני מכשאמרה תנם לאחיך דסמכה דעתה טפי כשיהא ביד פלוני[יח]: **אם היה סלע שלה מקודשת.** פי׳ בקונטרס דאלרה קונה לה ולא נהירא דאם כן מאי בעי סלע של שייסם מהו פשיטא דאינה קונה כיון דהוא חצי של שייסם כדאמרינן פרק המוכר את הספינה (ב״ב דף פד:) אמר רבי ינאי חצי של שי שותפין קונין זה מזה ומוקי לה במודד בתוך קופתו של לוקח אבל במודד על הקרקע לא׳ ונראה לפרש דהכא הטעם אין תלוי בקנין חצרה[כ] אלא כשהסלע שלה סמכה דעתה ובשאינו שלה לא סמכה דעתה ובעי כשהסלע של שייסם אי סמכה דעתה או לא: הד

מנה אין כאן משכון אין כאן איתיביה רבא לרב נחמן [א]קידשה במשכון מקודשת התם במשכון דאחרים וכדרבי יצחק [ב]דאמר רבי יצחק [ג]מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר [1]ולך תהיה צדקה אם אינו קונה צדקה מנין מכאן לבעל חוב שקונה משכון בני רב הונא בר אבין זבון ההיא אמתא בפריטי לא הוו בהדייהו [ד]אותיבי נסכא עליה לסוף אייקר אמתא אתו לקמיה דרבי אמי אמר להו פריטי אין כאן נסכא אין כאן [ה]ת״ר [ו]התקדשי לי במנה נטלתו וזרקתו לים או לאור או לכל דבר האבד אינה מקודשת הא שדיתינהו קמיה הוו קידושין הא קאמרה ליה שקיל לא בעינא [ז]לא מיבעיא קא אמר לא מיבעיא שדיתינהו קמיה דלא הוו קידושין אבל זרקתו לים או לאור אימא כיון דמיחייבא בהו קדושי קדיש נפשה והא דקא עבדא הכי סברא איבדקיה להאי גברא אי רתחנא הוא או לא קמ״ל תנו רבנן [ח]התקדשי לי במנה תנם לאבא ולאביך אינה מקודשת על מנת שיקבלום לי מקודשת תנא אבא להודיעך כח דרישא תנא אביך להודיעך כח דסיפא התקדשי לי במנה תנם לפלוני אינה מקודשת על מנת שיקבלם לי מקודשת וצריכא דאי אשמעינן אבא ואביך התם הוא דכי אמרה על מנת שיקבלום לי הוו קידושין דסמכה דעתה עלייהו סברה עבדין לי שליחותאי אבל פלוני לא ואי אשמעינן פלוני הכא הוא דכי אמרה תנם לפלוני לא הוו קידושי דלא מקרבא דעתה לגביה למיתבה ליה במתנה אבל אבא ואביך דמקרבא דעתה לגבייהו אימא במתנה יהביתיה ניהלייהו צריכא ת״ר [ט]התקדשי לי במנה תנם על גבי סלע אינה מקודשת ואם היה סלע שלה מקודשת בעי רב ביבי [י]סלע של שניהם מהו תיקו [יא]התקדשי לי בכסר תנהו לכלב אינה מקודשת ואם היה כלב שלה מקודשת בעי רב מרי [יב]כלב רץ אחריה מהו בההוא הנאה דקא מצלה נפשה מיניה גמרה ומקניא ליה נפשה או דלמא מצי אמרה ליה מדאורייתא חיובי מחייבת לאצולן תיקו [יג]התקדשי לי בכסר תנהו לעני אינה מקודשת אפילו עני הסמוך עלה[יד] מאי טעמא אמרה ליה כי היכי דמחייבנא ביה אנא הכי מחייבת ביה את ההוא גברא דהוה קא מזבין חומרי

משמע ומפרש התם משום דקני ליה כרבי יצחק ורבי יצחק הוי שלא בשעת הלואתו והמלוה משמע בשעת הלואתו כדמשמע סוף פרק האומנים (ב״מ פא: ושם[טו])[טז] אלא ה״פ התם כיון דקני ליה שלא בשעת הלואתו לגמרי סברא הוא דיקנה הוא בשעת הלואתו שלא ישמעו דמשיב של אחיך בידך ודרשינן בספרי (פ׳ ראה) את אחיך תשמע ידך[יז] ולא של אחיך בידך וכן יש לפרש פרק כל שעה (פסחים דף לא: ושם[יח]) בהיא דישראל שהלוה את העובד כוכבים על חמלו אחר הפסח עובר לרבי מאיר ומפרש התם משום דקנה ליה כר׳ יצחק וכיון דקני ליה כרבי יצחק שלא בשעת הלואתו בשעת הלואתו קני ליה נמי לענין דקרינן ליה שלך אי אתה רואה[יט]: **מנין לבעל חוב שקונה משכון.** פי׳ בקונטרס בשאר דוכתי[כ] להתחייב באונסין וקשה דהא ר״מ ור׳ יהודה פליגי[כא] במלוה על המשכון אי הוי שומר שכר אי שומר חנם אבל שואל לא הוי ואוקי גמרא ר״מ כר׳ יצחק משמע דר׳ יצחק לא אמר להתחייב באונסין לכך נראה לי שקנה את המשכון להתחייב בגזילה ואבידה[כב]: **צדקה מנין.** וא״ת איכא לדקה ממה שיחזיר לו לשכב עליו וי״ל דלייק מדכתיב (דברים כד) ושכב בשלמתו וברכך ואי לא הוי קונה ליה א״כ כשמברכו העני הוי ליה רבית דבריסא[כג] ויש מפרשים דלא מיקרי לדקה אלא הנותן משלו כמו לדק משלך ותן לו (ב״ב פא:): **תנם לאבא או לאביך אינה מקודשת.** ואם תאמר הא אמרינן לעיל (דף ו:) תן מנה לפלוני ואקדש אני לך מקודשת ויש לומר דלא דמי דהתם שהתחילה היא בדבר איכא למימר דאין דעתה להתקדש אבל הכא שהוא אמר לה תחילה התקדשי לי והיא משיבה תנם למי שתרצה איכא למימר דאין דעתה להתקדש אלא היא משטה בו ואינה מושכת: **תנם לפלוני אינה מקודשת.** וא״ת אמאי קתני לעיל בברייתא אחיך לאבא ולפלוני סגיא ואיכא למיעבד כל הני צריכותא[כד] ושמא יש לומר דאין לחוש לכך כיון דלא תנא אחיך בברייתא לחודיה אי נמי י״ל דלהכי תנא אחיך ופלוני משום דס״ד דליהוי מקודשת טפי כשאמרה[כה] תנם לאחיך דסמכה דעתה טפי כשיהא ביד פלוני[כו]: **אם היה סלע שלה מקודשת.** פי׳ בקונטרס דאלרה קונה לה ולא נהירא דאם כן מאי בעי סלע של שייסם מהו פשיטא דאינה קונה כיון דהוא חצי של שייסם כדאמרינן פרק המוכר את הספינה (ב״ב דף פד:) אמר רבי ינאי חצי של שי שותפין קונין זה מזה ומוקי לה במודד בתוך קופתו של לוקח אבל במודד על הקרקע לא׳ ונראה לפרש דהכא הטעם אין תלוי בקנין חצרה[כז] אלא כשהסלע שלה סמכה דעתה ובשאינו שלה לא סמכה דעתה ובעי כשהסלע של שייסם אי סמכה דעתה או לא: הד

עין משפט נר מצוה

סג א מיי׳ פ״ה מהל׳ אישות הלכה כג סמג עשין מח טוש״ע אה״ע סי׳ כח סעיף יב:

סד ב מיי׳ פ״י מהלכות שכירות הלכה ג סמג עשין לד טוש״ע ח״מ סי׳ עב סעיף ג:

סה ג ד מיי׳ פ״ד מהל׳ אישות הלכה ג סמג עשין מח טוש״ע אה״ע סימן ל סעיף ז:

סו ה מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף מ:

סז ו ז מיי׳ שם הלכ׳ ד טוש״ע שם סעיף ט:

סח ח ט מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף יא:

סט י מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף י:

תוס׳ ר״י הזקן

מנה אין כאן. לא המנה הגיע לידה ולא המשכון נתן לה להיות שלה דנימא שוה כסף ככסף, הלכך אין לה על המשכון כלום. **במשכון מקודשת.** וקס״ד דמיירי כה״ג דאמר לה התקדשי לי במנה והניח לה משכון. **[במשכון] דאחרים.** במשכון שמסרו לו ב״ד על חוב שיש לו אצל אחרים, וקדשה באותו זכות שיש לו על המשכון. דאי אמר לה התקדשי לי בזה, הואיל ואחרים מוציאין אותו המשכון מידה אינה מקודשת, אלא ודאי דאמר לה התקדשי לי במשכון זה שיש לי מפלוני או התקדשי לי במאה זוז שיש לי על משכון זה מקודשת. וכי תימא הכא נמי מנה לא הגיע בידה ומשכון לא נתן לה להיות שלה ואין לה על המשכון כלום, שהרי* הוא קונה המשכון עד אותו סך וגוף המשכון הקנה לה עד אותו מנה. **והוא הדין** נמי אם בעל חוב עצמו תפשו אחר ההלואה דכה״ג נמי קני ביה זכותא כנגד אותו סך כמו שביארנו בסוף המקבל. **ומשום הכי** פרישנא לה במשכנו שלא בשעת הלואתו, והכי אוקימנא לה להא דר׳ יצחק בשבועות [מד. א] ובבא מציעא [פב. א]. ואיכא מאן דמפרש במשכון דאחרים אפילו משכנו בשעת הלואתו, והכי דייק מהא דר׳ יצחק הואיל ומשכנו שלא בשעת הלואתו קני ליה עד אותו סך שהלוה חייב לו, משכנו בשעת הלואתו [נמי] קצת שעבודא מיהו אית ליה עילויה, ואותו שעבוד נתן לה, וזה הבל. **בפריטי.** דעבד כנעני [נקנה] בכסף. **נסכא.** חתיכה של כסף. ונתייקרה השפחה ורצו לחזור בהם המוכרים. **פריטי אין כאן.** שלא נתנו המעות שקנו אותה, והנסכא לא נתנו להם להיות שלהם דנימא שוה כסף ככסף, הלכך לא נתנו להם עליה לא כסף ולא שוה כסף שאין להם על הנסכא כלום. שמעינן מיהא שהמוכר יינו לעובד כוכבים אף על פי שהעובד כוכבים מניח משכון על היין קודם שנאסר אינו מועיל, ואכתי דמי היין נסך קא שקיל, שהרי לא נתן לו הכסף שיקנה בו היין ולא נתן לו המשכון שיהא שלו, הלכך אין לו במשכון כלום ואין לו תקנה אלא שילוה לו המעות על המשכון ויקח המשכון קודם שיאסר היין. ואיכא מאן דאמר הואיל ובדיניהם קונה היין לית לן בה. **מדאחייבא בהו.** אם לא נטל[ת]ם בתורת קדושין. וכתב רבינו נסים ודוקא היכא שנטל[ת]ם בכעס וזרק[ת]ם מיד אבל לקח[ת]ם בפני עדים ואח״כ זרק[ת]ם לפניו או לדבר האבד צריכה הימנו גט. **במנה.** והיא השיבה אותו תנם לאבא, אינה מקודשת שלא נתרצית בקדושין אלא שאמרה לו להפסיד מעותיו. **שיקבלם לי מקודשת.** דסמכא דעתה שאותו פלוני יקבל מעותיה ונתרצית בקדושין. איכא מאן דאמר בכל הני אי הוא חזר ואמר הרי את מקודשת לי במנה זה שאתן לפלוני במצותיך והיא שתקה מקודשת, אע״פ שלא אמרה תחלה אלא תנם לפלוני. ולאו מילתא היא כמו שבארנו לעיל[ט]. **על גבי הסלע.** דלאו לשון ריצוי הוא אלא הפסד מעותיך, ומיירי נמי בשלא חזר ואמר לה כלום אלא שהניחם שם לפירושא קמא. **שלה.** לשון ריצוי הוא דקאמרה, כלומר הניחם ברשותי. **של שניהם.** בעיא ולא איפשיטא, הואיל והמקום של שניהם, אם נתרצית לקדושין אם לאו. **לכלב.** כלומר הפסידהו ואינו לשון ריצוי. **גמרה ומקניא.** ולשון ריצוי הוא דקאמרה, או חיובי מחייבת ולא נתרצייתי בקדושין, אלא אמרתי לך שתצילני כמו שאתה חייב להציל נפש אחת מישראל. איכא מאן דאמר אם היה כלב של שניהם נמי מקודשת אם היה בכסר שתי פרוטות, דלשון ריצוי הוא ולא אמרינן דאמרה כי היכי דמחייבת ביה אנא מחייבת ביה את כדאמרינן[י], דהתם הוא חייב בכל המתנה אבל הכא הוא אינו מוטל עליו אלא חצי מזונותיו. ואיכא מאן דאמר דאינה מקודשת, דהואיל דמחייב ביה איהו לא נתרצית לקדושין וצ״ע. הלכך הוי ספק מקודשת. **כי היכי דמחייבנא.** ולא נתרצית לקדושין. **ירושלמי** פרק האיש מקדש [ה״א]. התקדשי לי בסלע תנהו לעני מקודשת ותראה עושה טובה לעני. ודאי זה הירושלמי חולק עם התלמוד שלנו, דודאי ליכא הפרש בין סלע לכסר. וכן דעת הר״ם והרי״ף שלא הביאו זה הירושלמי. ואיכא מאן דאמר דלא פליג, וחלוק יש בין סלע לכסר, דבסלע לא מציא למימר כי היכי דמחייבנא, דלא רמיא עליה חובה למיתן ליה סלע[יא] חדא זימנא. וזה רחוק, דאטו מי לא עסקינן בכסר גדול וודאי אינו חייב ליתן לו כסר גדול כאחת. ופי׳ לשון הגמ׳ הוא שלא היה בדעתה להתרצות בקדושין אלא שיתן לו לשום מצוה שהרי הוא מחויב[יב] במעה כמו שהיא מחויבת יהיה מחויב לתת לו כולו או מקצתו, וודאי פליג אגמרא דידן. וודאי אם נותן לעני אלף זוז בבת אחת בסוף פאה [פ״ח מ״ח] היו לו מאתים זוז חסר דינר אפילו נתנו לו אלף זוז בבת אחת יקח.

*נראה שחסר כאן, ומכאן שייך לתירוץ.

מסורת הש״ס

(א) גיטין לז. פסחים לא: שבועות מד. ב״מ פב. ב) [בכמ״ש נוסף: פריטי, ושם אותיבו נסכא עילווהן], ג) תוספתא קדושין פ״ב ה״ט, ד) [בכמ״ש ולפרי״ר: עליה מאי טעמא דאמרה ליה], ה) [בדפו״ר: כלו׳. ויתכן לפותרו כלומר. וע״ רש״י רי״ף ורש״ל], ו) [לקמן כב ע״ב], ז) [לעיל ו:], ח) [ל״ל שליחותה. רש״ל], ט) [ב״מ יא ע״א], י) [שם עח.], כ) [ב״מ פ״ב ע״א], ל) [ד״ס שאין], מ) [ד״ה והא], נ) [דברים טון], ס) [ד״ה בדרבי יצחק], ע) [פסחים ה ע״ב], פ) [בפסחים לא ע״ב ובב״מ פא ע״ב. אמנם עיין רש״ל גיטין לז ע״א], צ) [ב״מ פ:], ק) [ב״מ עה ע״ב], ר) [יתכן של״ל כשאמרה ע״מ לפלוני מכשאמרה ע״מ לאחיך. רש״ק], ש) [ו ע״ב ד״ה הן מנה], ת) [יתכן דל״ל: כדאמרינן לקמן בענין], א) [אל״ל בחדא], ב) [אל״ל במלוה],

תורה אור השלם

1. הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הַעֲבוֹט כְּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרֲכֶךָ וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ:

דברים כד יג

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה מנה וכו׳ משכון אין כאן אינו שוה כלום וכו׳ קנוי לו הס״ד:

מוסף רש״י

הובא בסוף המסכת.

מוסף תוספות

א. וטעם אחד לכולן לפי שאין המשכון משועבד לכלום משום דאדם יכול לשעבד נכסיו לדבר שנתחייב בו אבל בדבר שלא נתחייב לא חל שעבוד על נכסיו, ובמתנה שאמר ליתן לו לא נתחייב בה ולא יתחייב בה לעולם לפי שיכול לחזור בו לפיכך לא נשתעבד לו המשכון במשיכתו. **תוס׳ הלא״ש.** ב. כיון דדבר האבד לו הפסדו הילכך נשתעבד לו המשכון שלהם עליהם עד כדי דמיו. **שם.** ג. שיאמר לו אם אחזור בי תזכה בכך וכך ממון בגוף החפץ הזה. **שם.** ד. אין זה גומא מה שנוהגין לקנוס את החוזר בו, בדין הוא להתחייב בו מי שחוזר בו מן התנאי שהתנו לפי הבושת שמתבייש חבירו במה שהוא חוזר. **תו״ש** ב״מ קפא. ה. דאמרינן התם והא אידי ואידי הלוהו על המשכון קתני ואין סברא לחלק בין המלוה להלוהו. **תוס׳** גיטין לז. ו. דאפילו מקבל פקדון מעובדי כוכבים אם מקבל עליה אחריות מחייב עליה בכל יראה. **שם.** ז. דהוי שומר שכר וכו׳ והיינו שכרו דקני ליה להיות ממונו לקדש בו את האשה ולקנות בו עבדים וקרקעות, [ואף] שגם ממעותיו היה יכול לעשות זה ל״ל כיון דבשעה שנטלו לא היו מעותיו בידו נהנה הוא במשכון שנוטל במקומן וכו׳ ועוד שיכול לעשות חליפין מן הכלי הממושכן מה שלא היה יכול לעשות מן המעות. **תוס׳** הרא״ש ופ״ע **תוס׳** ב״מ פב: ד״ה אימר. ח. ובהכי סגי אבא להודיעך כחא דרישא ופלוני להודיעך כחא דסיפא. **ריטב״ם.** ט. דסלקא דעתיך אביך דמקרבא דעתיה לגבי בריה וידו כיד בנו ותו דאית לה כסופי למתבעינהו מיניה דאזלא השתא לרשותיה אפילו כי אמר שיקבלם לי לא סמכא דעתה ולא הוי קידושין קמ״ל. **שם.** י. ואי בתוך קופסא המונחת בה פשיטא שקנתה. **ריטב״ם.** כ. דאיכא למימר שזרקו לה לתוך חיקה. **תוס׳** טוך. (**ועי׳ תוס׳ הרא״ש** שמפרש נאריכות, **ועי׳ ריטב״ם** שלומד דהוס מדין ערב).